

letették magokat, hogy onnan többé mozdulni nem akarnak. Ha ezen szerencsétlenség olyanokon történ, kiktől az anyatermészet a' szépnek érzését megragadta, nem nagy a' veszedelem. A' ki homályra praedestináltatott, elvész homályban. De ha talentummal született emberek buknak meg így: akkor fájdalom! a' nyavalya több követke-
zéseket von maga után. A' millyen veszélyes a' féltudomány, épen olly veszélyes ez a' félízlés. Mert a' haladást ön maga előtt zárja el azon nevetséges vélemény által, hogy ő csalhatatlan. Az illyenek vagy a' Szépnek határain kívül maradnak; vagy azon határokba oktalanúl berontván, egyenesen az ellenkező extremitásokig vettetnek. Így tünt fel egykor szomszédainknál a' Gottschédiség's ezzel ellenkezőleg a' Klopstockot utánazó dühödés: mint egykor Italiában a' Mariniskedés.
Cselkövi.

 6.

Sokan nagy részben igazolják azon állítást; HOGY A' KÖLTŐI HAJLANDÓSÁGNÁL SZERENCSETELENEBB TULAJDON EMBERBEN NEM LEHET. A' Világ' köz ítélete senkit annyira nem szok (!) érdekelni, mint valamelly Költőt; pedig ha valahol, itt jó szem kell az ítélőnek. A' kik a' költői ragyogványt örömet vakfénynek mondják, mindég félre magyarázva adják a' költői tulajdont elő. Sokaktól lehet hallani, hogy A'

KÖLTŐK SZÁRNYAS LOVON JÁRNAK, 'S ÍGY TÚL CSAPONGNAK A' KÖZÖNSÉGES VILÁG' KÖRÉN. AZ EMBER AZÉRT VAN TÁRSAS ÉLETBEN, HOGY EGYEBEKKEK TARTSON: A' KÖLTŐ PEDIG SOHA NINCS AZ EMBERI TÁRSASÁG' KÖZCSOPORTJÁBAN, KÖVETKEZÉSKÉPEN A' KÖLTŐ NEM IS OLLYAN MINT MÁS EMBER. Azt is elégszer hallám, hogy a' KÖLTŐK ROSZ GAZDÁK; NEM GONDOLNAK SEMMIVEL; CSAK TESTTEL VANNAK OTT, A' HOL KELLENE; GONDOLATAIK VISZONT LÉTELEZETLEN TARTOMÁNYOKBAN JÁRNAK; A' MI VAN, AZT NEM LÁTJÁK MEG MAGOK KÖRÜL, HANEM A' MI NEM VOLT 'S NINCS ÉS NEM LESZ, ÚNTALAN AZT KERESIK; 'S UGYAN AZÉRT LEGJOBB EMBEREK A' KÖLTŐK, MÍG ÁLMODNAK, DE HA FELÉBREDNEK ÓPIUM-ÁLMAIKBÓL, NEM LEHET VÉLŐK MEGMARADNI. Közönséges ítélet az is, hogy A' KÖLTŐK NYELVET RONTANAK; A' RÉGI JÓ MAGYAR SZAVAKATELRONTJÁK, ÚJAKAT KOHOLNAK, EGYIKET RÖVIDRE VÁGJÁK, A' MÁSIKAT MEGTOLDJÁK, EGYIKET VAD ÉS DURVA SZÓNAK, A' MÁSIKAT POETAINAK, AESTHETICAINAK NEVEZIK. Ugyanezen gúnybeszédhez járul még az is, hogy A' KÖLTŐK MAGOK-

NAK ÍRNAK; ÉRTHETETLENÜL ÉS HOMÁLYOSAN FEJEZNEK KI MINDENT, 'S BÁLVÁNYIMÁDÓ POGÁNYOK' MÓDJÁRA MINDÉG GÖRÖG ÉS RÓMAI ISTENEKET HALMOZNAK EGYMÁSRA VERSEIKBEN, A' HAJDANI MYTHOLÓGIA CSUDÁS ÉVSZÁZADIBÓL, BÁR AZOK A' KÖZNÉP ELŐTT CSAK ÚGY ISMERETESÉK, MINT A' HOT-TENTOT ELŐTT AZ ÖNMOZGÓ. Mind ezeken kívül azt a' kíméletlen ítélethozást is lehet hallani, hogy A' KÖLTŐK A' BOLONDOKKAL EGY ERÁNYBAN ÁLLANAK, MIVEL AZOKNAK IS MINDEN SZABAD MINT EZEKNEK. Így magyarázzák némellyek a' Horátzi (?) *Cuncta licent*-et, nem gondolván meg, hogy ez a' szabadság nem tilalmas tettekre hat ki, hanem csak az ideák' világabeli formák' ezreire, melyeket a' poetai tárgyakban önkénye szerint módosítva teremthet magának a' szellemvilági Költő.

Szegény 's gyáva lelket ada Prometheus abba, ki a' Költőt az *ideális világért* kárhoztatván, maga sem tud magának ollyant teremteni. Kevés szépséget láthat az ember e' világon, ha idealist soha nem lát életében, kiváltképen ha a' realis szépségek' láthatására helyzete is mostoha. Nem ok nélkül mondja Berzsenyi:

Essem a' Grönland' örökös havára,

Essem a' forró szerecsen homokra:

Ott meleg kebled fedez, o Camoenám,

Itt hűves ernyőd.

Annyi bizonyos, hogy a' Költő *legjobb gazda* nem igen lehet, valamint más egyéb tudománykedvelők is, kik az olvasásra 's írásra sok időt szoknak feláldozni. De mi gondja erre másnak? holott inkább dicsőségét neveli az által is, midőn a' rút önzésnek ellene mondván, világi szerencséjek' hátra maradásával is a' közjót igyekszik előmozdítani. Hogy a' Költők *nyelvet rontának*, ez az igen is paradox állítás, csak némelly Sans-souciktól (?) ered, a' kik magok sem munkálkodnak semmi nemes célra, mások' műveit sem ismerik, legalább úgy nem, mint kellene. Láték már többszer is illy dagasztékból levő sciolust, a' ki egy egész Folyóírást aláza, jóllehet annak egy kötetét vagy egy ívét sem olvasá; kisebbített egy Író-t a' nélkül, hogy okait adni tudta volna. 'S ez az a' mi jelenkorunkban olly igen elhatalmazott Anticyra (?) melyet a' tudományok körül való ügyetlenség 's járatlanság szül; 's azt meg-orvosolni még most csak a' halál' keze tudja. Továbbá nagy együgyűség mondani, hogy a' Költők *magoknak írnak*. Elégyszer hallám: Miért nem ír minden Költő úgy, mint NN, kit akarki is megérthet? Igaz ugyan, hogy NN nagyon dicsően tudá betölteni azt az ürt, melyet akart; de kívánhatni e, hogy a' nyelv és az ízlés mindég csak — — — — — mellett álljon, örök egyformaságban? Hol fogná magát nyelvünk' hatalmas energiája kimutathatni, ha Drámáink, Hőskölte-

ményink, Ódáink és Epigrammjaink nem készül-
nének? Valamint igen hátra volna Belletristicánk,
ha NN nem ragyogna benne: szintúgy hátra ma-
radva sínlődnék az, ha már most NN kívül más
nemű munkákat is nem bírnánk. Különféle nemek
együttvéve tetszik az Egészt mindenben, úgy a'
költőművészetben is; csak jeles legyen a' maga
nemében mindenike. Ha tehát valaki csínosabb
nyelven és nagyobb művészi tökéletességgel írott
versezetet olvas, és nem érti, ne kívánja a' vádat
a' művre tolni; hanem ismerje 's vallja meg
nyílt szívvel, hogy saját képzettsége nem idomos
annak értésére. Bátorkodom e' szerént axioma
gyanánt elmondani azt, hogy *a' jeles poétai mű-
vek' gúnyolása 's megvetése mindenkor bi-
zonyos lelki tompaságot bélyegez.* Jusson itt
eszünkbe egy franczia Írónak e' mondása:

Ce n'est pas pour toi que j'écris,

Indocte et stupide vulgaire:

J'écris pour les nobles esprits,

Je serai marri de te plaire.

Valóban szenvedelmesen tudok bosszonkodni,
valamikor olyan embert látok, a' ki a' Poézis-
nek még a' nevétől is el akar futni; 's megvallom
azt is, hogy a' kiben ez a' méltatlan gyűlölet
megvan, annak ízléséért alig adnék valamit. Nem
úgy értem ezt mintha kívánnám, hogy a' verset
kiki szeresse készíteni; vagy mintha kívánnám,

hogy minden verset szeressen az ember. O teljességgel nem! mivel ez — a' pium desideriumok' ezrei között a' legnagyobbik volna. De a' ki Berzsenyi lyricus munkájiban; Kazinczynak — az Epigrammköltés', Biographia' és levélírás' különös talentomú Művésznének — minden ágú poétai dolgozásaiban; Kölcsey bájhangzu fellengős verseiben; Kisfaludiak' és Bajza' dalaiban; Vörösmarty' epicumaiban; Szemere' sonettójiban — gyönyörűséget nem talál, és azoknak olvasásakor a' Hellének' szép világába nem érzi magát varázsolva, — nem lehet annak egy legparányibb érzést 's ízlést is tulajdonítani. Egy ilyen a' legalsóbb osztályba helyezett Olvasó' lelke csak ott tud érezni, hol őt a' hohér-pallos, vagy más igen gyászos és szomorú történet borzogatja, mint az *Arany Pereczekben*, *Báthori Máriában*, *Trenkben*, *Tancrédben* 's más efféle munkákban. Csak illy situatiók ingerlik 's izgatják fel őbenne az érzés' durvább nemét, melly alszik a' poétai művek' olvasása felett, hol az édes ártatlanság' és fennség' ideáji, szép, lágy és szelíd hangokon ömledezve adatnak elő, az abban gyönyörködni tudó finom ízlésűek' 's érzésűek' számára.

Hogy a' legremekebb poétai munkák is kevés kedvelőkre találjanak, e' kedyetlen igazságnak természeti oka tehát nem a' Poézis' hibájában, hanem abban lesz alapítva, hogy éppen azokhoz van legkevesebb Olvasó' lelke tudományosan és

aestheticice kipallérozva. Vagy némellyek talán csak akkor fognák honi kincseiket nagyrabeesülni, ha előbb a' külföld' Íróji magasztalják azokat? A' mint tapasztalám, ebben van is valami; de itt azt jegyzem meg, hogy szégyen akármelly Nemzetnek is, midőn legbecsesebb sajátjait idegenek által kívánja megismerni, olyanek által, kik a' magyar szőlőhegy' terméseit ugyan jól ismerik, de a' magyar elmék' productumait nem.

Némelly apró poétai kicsapongások és holmi különzések nem adnak méltó okot arra, hogy azért a' költeményt gúnyolja 's megvesse valaki. Minden jó költőnek vannak olly szempillantati, mellyekben őt a' szent enthusiasmus' bájerejű lángjai lengetvén, szabadon enged azok' csapkodásinak. Ezek olly fűszerei a' józan Költőtől származott poétai művnek, mint a' csókok az édes ártatlan szerelemnek. Ne akadjon fenn tehát senki is azon, hogy versben ritkán lehet már malovat említve olvasnunk, hanem minden ló *mén*: ritkán közönséges virágot is, hanem többnyire *parti virágot*. Ez mind igen jól van; amaz erőt jelent a' tüzesség' karakterében: emez hasonlóúl erőt, a' lágyság 's gyöngédség' előadásában.

Tübben is bírhatnak jeles talentommal, még sem mindenik fog a' Költői-pályán boldogúlni; mivel a' legremekebb talentomúak' szeméi előtt sem mindég villan meg a' Poézis' isteni csillága, s néha bár megvillan is, szót nem lel arra; iz-

lése azonban még is lehet, hogy a' szép 's jó verset kedvelje. Plátó, a' Hellenkor' örök dísze, küzdeni kezdett a' neki nagyon megtetszett Homéri pályán, de mihelyt látta, hogy annak nyomába nem ér, magát azon épen nem erőltetve, philosophiai pályára hívta Geniusa, mellyen ő úgy ragyogott, mint Homér a' magáén. Ne minden Olvasó kívánjon verset írni, csak ízlése legyen a' versek' olvasására. Nevetség is, midőn valaki leül 's verset akar írni, nem azért, hogy arra a' Grá-tziák meghívják, és hogy elméjében exaltalva lebegő gondolatnak 's érzeményinek a' papirosra írtet adjon; hanem csak azért, mivel a' versfarragást csekély dolognak vélvén, ő is akar valaminek láttatni. Illy Költők nem csak a' kitételen, hanem a' gondolaton is akkor törik fejüket; mikor már a' dicsőség' kivívó fegyvere, a' toll, kezükben áll, 's gyakran megszárad hegyén a' tinta, míg egy idea, kitétel, mérték vagy rím megterem. Azután, ha valamit nagy kínnal előhozhatnak, legott elzengik magokban:

*Me doctarum hederæ præmia frontium
Dīs miscent superis....*

A' poétai remekművnek örök ragyogványú becsét ad az, hogy a' nyelvet és szívet csinosítja, a' lelket pedig egy, csak idealis ugyan, de még is boldog, még is dicső honába hívogatja 's vezetgeti az édes egyedülvalóságnak. Ez — a'

